

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-03-12
Besvaras senast
2024-03-20 kl. 12.00

Till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:725 Vab för timanställda

Många timanställda och anställda med oregelbundna arbetstider, inte sällan de som arbetar inom den kommunala omsorgen, upplever stora hinder för att vara hemma med sjukt barn och få ersättning från Försäkringskassan. Vab-reglerna, reglerna för tillfällig föräldrapenning, är dåligt anpassade för den typen av arbete. Problemet uppstår när den anställde inte kan visa att den har inbokade arbetspass de tider barnet är sjukt. Miljöpartiet anser att det här bör rättas till genom lagstiftning som ger ett starkare skydd för gruppen visstidsanställda, så kallade gigarbetare, behovsanställda och timanställda

Problemet adresseras av VAB-utredningen, *Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB* (SOU 2022:31). På sidan 145 framgår att ”för tillfällig föräldrapenning som är en arbetsbaserad socialförsäkring är det avgörande att den sökande föräldern har en sjukpenninggrundande inkomst, men det krävs också att föräldern kan visa att arbete skulle ha utförts för perioden som ansökan gäller”.

Utredningen konstaterar att personer med olika typer av uppdragsanställningar, på grund av problemet, mycket sällan ansöker om vab. Dessa föräldrar använder sig enligt utredningen troligen av ”andra lösningar” utanför socialförsäkringarna. De blir därigenom utestängda från det gemensamt finansierade skydds nätet.

De aktuella anställningsformerna är enligt utredningen överrepresenterade bland grupperna kvinnor, unga (20–24 år), flyktingar och anhöriginvandrare samt arbetare och personer med låg utbildning. Vidare är den kommunala sektorn något överrepresenterad. De branscher som dominerar är vård och omsorg, utbildning, finansiell verksamhet, företagstjänster samt handel. Den vanligaste anställningsformen är via bemanningsföretag, men även plattformsanställda inom gigindustrin drabbas på samma sätt som behovs- och timanställda (sidan 143f).

VAB-utredningen har emellertid inga förslag för att komma ifrån problemet utan konstaterar att det finns möjligheter för Försäkringskassan att med arbetsgivaren utreda om ett arbete var inplanerat och i så fall i vilken omfattning. Försäkringskassan kan då utgå från tidigare historik i sin bedömning. Det är dock uppenbart att den typen av utredningar sker mycket sällan, vilket de intervjuade handläggarna på Försäkringskassan vittnar om.

Förslag på lösningar finns dock i andra utredningar. I utredningen *En sjukförsäkring anpassad för individen* (SOU 2020:26) finns förslag om ”utökade möjligheter för försäkrade som är behovsanställda att få sin arbetsförmåga bedömd mot behovsanställningen” (sidan 67). Förslaget rör personer som saknar hela eller delar av sin arbetsförmåga, men det förstärkta skyddet bör också innebära en förbättrad situation för föräldrar som vårdar sjukt barn.

I SGI-utredningen *Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst*” (SOU 2023:30) föreslås att SGI ska beräknas på historiska inkomster i stället för på förväntade inkomster. En sådan åtgärd skulle sannolikt bidra till att lösa problemen och få in den stora grupp av arbetare inom atypiska arbeten i det gemensamt finansierade socialförsäkringssystemet.

Med anledning av ovanstående är min fråga till statsrådet Anna Tenje:

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att gruppen timanställda, giganställda och behovsanställda ska få en säkrare tillgång till socialförsäkringarna och reella möjligheter att få ersättning för vård av sjukt barn?

.....

Mats Berglund (MP)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch